DÉPOT LÉGAL

Võ phi Hùng, cựu HS Petrus Ký, 67-74, tặng cho Quán Ven Đường

NĂM THỨ TƯ — SỐ 315 MỖI SỐ 5 xu 民半年七月十八日 NGÀY THỨ TƯ 10 SEPTEMBRE 1930

DEPOT LEGAL INDOCHINE N° 15922

GIÁ BÁN

	PHÁP	NGOẠI QUỐC
Một năm	5$00	6$00
Sáu tháng	2.50	3.50
Ba tháng	1.50	2.00

Mua báo phải trả tiền trước. Thư và mandat gửi cho M. TRẦN-ĐÌNH-PHIÊN. — Ai đăng quảng-cáo, việc riêng xin thương-nghị trước.

TIẾNG-DÂN

敲民

LA VOIX DU PEUPLE

Mỗi tuần xuất-bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

Chủ-nhiệm kiêm Chủ-bút HUỲNH-THÚC-KHÁNG

Quản-lý TRẦN-ĐÌNH-PHIÊN

BẢO-QUÁN Đường Đông-Ba — Huế

Giây thép nói số 62

Giây thép: TIẾNG-DÂN — Huế

Chế-độ không lìa xã hội ra mà đứng một mình được.

VẤN-ĐỀ LẬP-HIẾN Ở XỨ TA

Theo con mắt các nhà khoa-học, trên cõi đời, không có cái gì bình không mà xuất hiện; đã xuất hiện tất nhiên ở trong có một cái lý do. Trong cuộc sinh tồn của loài người về một nước hoặc một dân tộc nào mà có một cái vấn đề gì xuất hiện, cũng không ra ngoài cái công lệ ấy; nghĩa là trong xã-hội ấy có nhu yếu đến mà vấn đề ấy mới xuất hiện. Thuở nay các nhà đại anh-hùng đại chánh-trị làm được công to nghiệp lớn, dần nhân quần lên con đường tấn-bộ, chẳng qua là thấy xa biết trước, đón trước cái đều nhu yếu ấy mà sắp đặt một cách khôn ngoan hợp với thời thế và nguyện vọng của công chúng, chớ chẳng có cái bí quyết gì khác. Những đều nhu yếu trong xã-hội, tùy thời tùy xứ, không lúc nào không có, song sở dĩ nên hư được mất khác nhau là tại người trong xã-hội ấy ứng phó sai chiều lỗi nhịp: hoặc cho là việc mới lạ mà sinh lòng kinh hãi, hoặc cho là việc tầm thường mà chần chờ trễ nãi để cái cơ-hội tốt nó thoáng qua mất, hoặc là theo cái ý riêng và thành kiến của mình mà có ý nghi ngờ, không chịu thực-hành. Nói tóm lại, những đều nhu yếu nói trên, cũng như đói mà cần phải ăn, đau mà cần phải thuốc chửa, nhứt định không có không được; song ăn phải dùng những món tư-dưỡng hợp với vệ sinh nhằm thời và vừa chừng, uống thuốc cũng phải nhằm phương, không phải ăn bậy uống càn mà khỏi sự hoạn hại vậy.

Vấn-đề lập hiến có phải là một vấn đề cần thiết trong nền chánh-trị ở xứ ta mà nhứt là xứ Trung-kỳ không? Quan Toàn-quyền Pasquier đã nói: Nam-kỳ theo chánh sách thuộc địa; Bắc kỳ theo chánh sách bảo hộ rộng; Trung-kỳ theo chánh thể bảo hộ hẹp. Vấn đề lập hiến, xu trọng về Trung kỳ là thế. (Gần đây nghe Bắc kỳ cũng có kẻ xu hướng về vấn đề ấy, nghĩa là Trung Bắc kỳ theo một hiến pháp; như vậy cũng tốt). Năm 1927, ngày Hội-đồng nhân dân đại biểu Trung kỳ, Dân viện đã đề khởi vấn đề ấy một lần; quan Toàn quyền Varenne và quan Khâm-sứ Fries đã nhận lời để thương lượng với Nam-triều. Kế đó báo Tiếng-Dân nêu riêng một mục đặc biệt, hàn vấn đề hiến pháp đăng luôn mấy tháng (số 45, 46, 47, 49, 51, 53, 57, 59, 61, 63, 65, 67, 69, 71, 74, 76, 78, 81, và 84; từ 11 Janvier đến 2 Juin 1928). Trong mấy bài ấy, đầu tiên nói tình thế trong xứ, lúc khởi đầu sắp đặt hiến pháp nên làm thế nào, kế đến cơ cuộc hiến pháp, sau lại bàn rộng đến hiến pháp nước ngoài. Tuy là bày tỏ ý kiến, thuộc về lý-luận, song nói về tài liệu hiến-pháp thì mấy bài ấy giúp ích không phải là ít. Nếu như lúc bấy giờ mà chánh phủ và người nước, cho vấn đề ấy là cần thiết mà một mực châm chước thi hành thì hiến-pháp trong xứ, đã có bản đồ phác họa, trong thời kỳ dự bị hiến pháp đã có nề nếp mà cuộc diễn trong xứ có khác ngày nay chưa biết chừng.

(Hiện ở xứ ta mà thi hành một cái chánh sách gì thuở nay chưa có, thì lúc khởi đầu đều là thời kỳ dự bị học tập cả; tức như Tư phòng Dân biểu và các nghị hội, có nơi thi hành đã lâu mà trình độ vẫn nằm trong phạm vy ấu trĩ. Vấn đề hiến pháp cũng thế; nhưng nếu đã nhận là vấn đề cần thiết thì phải thực hành ngay, đường có đi mới có ngày tới, chớ cơ hội đã qua thì muốn kéo lại cũng không được.)

Cuộc thế biến thiên, lòng người nhân đó mà thay đổi một cách mau chóng, thật có như lời quan Toàn-quyền Pasquier đã nói: « Tôi được thấy người Annam còn lúc đi cáng mà ngày nay đã tập tành muốn đi tàu bay, tư tưởng tấn tới mau chóng như thế. » (trong bài diễn văn đọc tại Paris 1928). Vấn đề hiến pháp xuất hiện mới ba năm nay, mà nay xét lại thì cuộc thế trong xứ, cùng xu hướng của nhân dân đã có vẻ đổi khác:

1°) Hiến pháp bàn trên là căn cứ theo tờ hiệp ước tháng Novembre năm 1925, mà nay nghe đã có người bàn xóa bỏ tờ hiệp ước ấy mà theo hòa ước năm 1884.

2°) Trong khoảng vài ba năm trước đây, nhân dân trong xứ đối với công việc chánh phủ và viện dân biểu mới, tỏ lòng tin nhiệm. (Trong luận đề hiến pháp kể trên, có ý xu trọng về dân biểu là vì lẽ ấy). Nay [illegible] trong xứ, [illegible] những việc đã trải qua, không được như nguyện mà đối với viện dân biểu rất lãnh đạm, không có lòng hy vọng sốt sắng như trước.

3°) Từ khoảng ba năm trước, nhân câu: « *nhân dân được tham dự vào chánh trị* », mà những người tri thức trong nước tự nhiên nảy ra một cái tư tưởng chánh trị, thành có vấn đề *chánh đảng*. Tuy chưa xuất hiện, song đã có cái không khí vô hình, có thể tóm cả các đảng phái khác nhau xu về một đường chân chính. Nói đến hiến pháp thì chánh đảng lại là cái nền tảng nhứt định phải có. Thế mà vì cuộc khó khăn nghi ngờ, thành ra con đường công khai ấy mới mở ra mà lần lần lấp mất, những người trước có lòng sốt sắng cũng sinh ngã lòng mà có người bị tội oan nữa. Vì vậy ngày nay nói đến vấn đề hiến pháp, mất đi một phái phụ lực, kém tình thế ngày trước nhiều.

4°) Công nhân và lao nông chiếm một phần nhiều trong nước. Ba năm trước kia, họ vẫn an thường thủ cố, nên vấn đề hiến pháp, họ chưa cần biết đến (trong mấy bài đăng báo Tiếng-dân nói trên chỉ nói Dân biểu và Nam-triều mà chưa nhắc đến công-đoàn nông-đoàn, là bởi thế). Nay thì phong triều bể ngoài kích thích đã nhiều, họ đã tỉnh giác mà nghĩ đến quyền lợi của họ; trong viện dân biểu thế nào cũng phải có người đại biểu cho phái lao động

5°) Ngày trước [illegible] nói lập hiến, cốt một số ít cùng nhau sắp đặt chương trình mà thi hành lần lần, rồi phần số nhiều kia xu hướng theo. Ngày nay phong triều quá kích đã tràn lan vào, mở con đường mới thì lúc đầu cần phải bày tỏ cái cách ngay thẳng rộng lớn cho công chúng đều biết rằng con đường ấy là hợp với tình thế xã hội; như vậy mới mong có thu số đông người xu hướng vào trong cái phạm vy tấn hành được.

Vấn đề hiến pháp ngày nay, con đường xu thế như vậy, đó là nói về phương diện nhân dân; còn về phương diện chánh phủ thì xin thưa thiệt một đều:

Cái quyền *hành-pháp* và *nghị-pháp*, nhứt định phải thực hành mà về cách sắp đặt thì vô luận thế nào cũng phải phác họa ra một cái « Sơ bình hiến-pháp », nghĩa là lập những cơ quan mà chỉ rõ quyền hạn, như quyền hạn Vua, quyền hạn Nội các và Hành chánh, quyền hạn Nghị viện v. v....

Ấy, mấy đều cần trên, nói đến hiến pháp thì thế nào cũng đồng thời tuyên bố mạng lệnh và sắp đặt cho có cơ quan, thì cái nền chánh trị sau nầy mới có *cơ sở* mà xu hướng nhân dân trong xứ mới có chỗ qui phụ; nếu không thế mà cứ vẽ đất làm bánh, thì e khó có hiệu quả mỹ mãn vậy.

MINH-VIÊN

CHUYỆN HAY

Thi-nhân đói!

(THI-NHÂN NƯỚC MỸ)

Nước Mỹ là một nước giàu tuyệt trên thế giới, lẽ thì không có người đói mới phải, mà dầu có kẻ đói cũng hạng người nào kia chớ các bác "hồn thi lại láng" thì thế nào mà lại mang cái nạn ấy! Vậy mà thực tình thì mấy bác «thêu mây vẽ gió, nhả ngọc phun châu» cũng bị con ma đói kia nắm trong túi thì mà khuấy rối mới là lạ!

Hiện nước Mỹ có 40.000 thi nhân, mà phần nhiều bị cái duyên dăng dính với con Cùng-quỉ kia. Bác được no ấm thì không bao nhiêu, gần đây các bác thiếu bánh hằng ngày, nhiều kẻ phải làm nghề chùi giày, và tu lý các sở vô tuyến điện..... Vì thế nên những tiếng: « Cứu tế thi nhân, và tổ chức thi nhân tổ hợp », nghe đã hô hào khắp cả các nơi.....

Bên Á-đông ta thường nói: « Thi nhân nhiều kẻ cùng ». Song đã có người bác: không phải thi nhân nhiều kẻ cùng, chính là kẻ nào có cùng mà sau thì mới hay. Đều ấy ta không cần hiểu làm gì. Duy hiện ở nước ta ngày nay trong đám văn sĩ cũng đột xuất nhiều bác thi nhân mà nghề ấy xem như không đất mấy, có lẽ cũng mang cái nạn đói như thi nhân nước Mỹ [illegible] trong vô cuộc thi nhân tổ hợp và cứu tế thi nhân kia, mấy ông vua tiền (như vua dầu hỏa, vua đồng, vua sắt.....) kia có bỏ ra nhiều ít để tỏ lòng từ thiện với mấy bác «rung đùi ngâm vịnh» ấy không? như có mà họ lại cho mấy đức thi nhân ta vào cuộc tổ hợp ấy, không phải là một nhịp tốt sao?

Có kẻ nói rằng:

Khốn nạn! mấy đức thi nhân ta còn nhiều bác làm thi thất luật thất niêm và không thành câu, ai lại cho vào?

— Thì họ lại quay qua nghề làm sách nhằm kiếm xu.

S. B. T.

CÂU CHUYỆN NGƯỜI MÌNH

ĐI SỨ TÂY NGÀY XƯA

(Giao thiệp với người Pháp)

Trong mấy kỳ báo Tiếng-dân số 257, 259 và 261 ra ngày 19, 26 février và 5 mars kỳ giả có thuật chuyện «người mình đi sứ Tàu», nay lược thuật chuyện người mình đi sứ Tây ngày xưa cho độc giả xem; không những chuyện có hứng thú, mà nhân đó được hiểu phong khí lúc triều đại bấy giờ ra thế nào, cũng là một đều bổ ích trong sự «đọc sách xem đời» vậy.

Nước mình với nước Tàu là đồng chủng đồng văn, người mình bắt đầu đi học đã học sách Tàu, thuộc chuyện Tàu nhiều; đi sứ Tàu tức là đi du lịch những nơi mình đã học, lại được cái vinh dự «quan quang thượng quốc» (觀光上國, xem văn minh của nước lớn). Vả lại đi sứ chẳng qua đi dâng phẩm vật tuế cống, cùng đi cầu phong tước cho vua, chớ không có gì lạ. Bởi thế cho nên các ông văn thần có tiếng học giỏi thi hay, đều ao ước đi sứ Tàu, cho đến ông vua cũng nhận sự ấy là một sự vinh ngộ nhứt trên đời; xem mấy bài thi vua Tự-Đức đưa các tôi đi sứ thì đủ rõ:

Bài thi đưa ông Lê-Tuấn cùng ông Nguyễn-tư-Giản có câu:

« *Đề tháp thừa tù kiêm thắng sự.*
Qui lai hà sách hiến đơn trì ».

題塔乘槎兼勝事,
歸來何策獻丹墀.

(Thi đỗ Tấn-sĩ và được đi sứ Tàu là gồm việc hạnh ngộ hơn nhứt trên đời.....)

Bài đưa ông Nguyễn-Thuật có câu:

« *Ý thùy mộng tưởng quan thiều nhạc.*
Tu đãi nam phong đại cạnh niên ».

伊誰夢想觀韶樂,
須待南風大競年.

(Ý nói ai cũng muốn đi sứ Tàu mà ít kẻ được đi).

Dưới câu thi trên lại thích rằng: « Tùng-thiện-Công và Phạm-phú-Thứ tự phụ học rộng, thường lấy đều không được đi sứ Tàu làm giận ». Xem thế thì rõ đương triều đại ấy ai cũng lấy sự đi sứ Tàu làm vinh hạnh mà hâm hở trông được dự cái tuyển ấy.

Đến nói chuyện đi sứ Tây thì tâm lý người lúc bấy giờ, khác hẳn tình cảnh nói trên, vì không khác gì là bị đi đày! Theo học thuyết « Trung quân », vua sai không từ chối được, nên bất đắc dĩ nhắm mắt đi liều đó thôi, chớ không có chút hứng thú gì hết!

Nói chuyện đi sứ Tây, trước phải nhắc qua sự giao thiệp đầu tiên: Nước ta vào khoảng cuối triều Lê, giáo sĩ phương tây đã sang truyền giáo và một ít thuyền buôn qua lại buôn bán (người Hà-Lan, Anh, Pháp và Bồ-đào-nha). Nhưng chỉ truyền giáo và buôn bán thế thôi, chưa có gì gọi là bang giao quốc tế. Qua đời Gia-Long, mới cho Hoàng-tử Cảnh đi với giáo sĩ Pháp là Bách-đa-lộc mang thư sang Pháp-đình cầu viện. Sự Pháp Nam giao thiệp là từ đó.

Đến triều Minh-Mạng có tàu Pháp lại đưa ước thư xin mở phụ đầu thông thương, Triều-đình nhứt vị cự tuyệt. Lúc ấy ông Trương-đăng-Quế làm tướng có bài sớ tâu rằng: «Thánh vương tu đức mà nước ngoài lại phục, chưa nghe cùng nước ngoài mà buôn bán bao giờ.....» Sau vì sự cấm truyền giáo mà sinh chuyện lôi thôi, vua có sai sứ sang Pháp điều đình. Hội ngoại quốc truyền giáo xin Pháp-hoàng Louis Philippe đừng tiếp, sứ thần trở về không. (Chuyện nầy sách Histoire de la Cochinchine française của ông Cultru chép như thế, không rõ có xác không). Đương lúc bấy giờ, người Anh đã chiếm Ấn-độ, hàng hóa phương tây sang Tân-gia-ba đã nhiều, người mình thường phụng phái gọi là « Dương trình hiệu lực » 洋行效力 là đi Tân-gia-ba. Ông Hà-tôn-Quyền, Phan-thanh-Giản, Lý-văn-Phức, mà có những tập thi gọi là Tây-phù 西浮, Mộng-dương 夢洋 là về việc đi ấy.

Sự cấm truyền giáo cứ thông thường, đầu từ triều Minh-Mạng, đến triều Thiệu-Trị, Tự-Đức, cũng tuân theo chủ nghĩa bế quan tỏa cảng ấy, lại thêm cái lệnh đuổi giết giáo sĩ nữa. Người Pháp mới viện cái cớ ấy, phái binh thuyền sang, khuấy rối các cửa biển, sau lại đánh lấy mấy tỉnh trong Nam (1862). Lúc ấy, triều đình sai ông Phan-thanh-Giản, Lâm-duy-Nghĩa vào giảng hòa; trong hòa ước 12 điều có 7 điều quan hệ:

1. — Cho các giáo sĩ được tự do truyền giáo.

2. — Nhường ba tỉnh: Biên-hòa, Gia-định, Định-tường.

3. — Không được mang binh khí vào địa phận đã nhường.

4. — Có giao thiệp với nước nào, phải cho nước Pháp biết; có nhường đất cho nước nào, phải có nước Pháp đồng ý.

5. — Thuyền buôn người Pháp được ra vào các cửa biển Quảng-nam, Đà-nẵng v. v.

6. — Trả binh khí 4 triệu chia làm mười năm, mỗi năm trả một phần.

7. — Người Pháp trả tỉnh Vĩnh-long lại, song đóng binh nơi tỉnh lỵ, lúc nào trong hạt yên lặng sẽ rút hẳn.

triều đình [illegible] bàn việc sang Pháp nghị hòa. Việc nghị hòa nầy là một việc rất quan trọng to tát, nên chọn các ông danh thần văn học có danh vọng ra đương cái tuyển ấy là ông Phan-thanh-Giản, Phạm-phú-Thứ và Nguyễn-khắc-Đản. Theo bản ý triều đình lúc bấy giờ mục đích là nói thế nào cho người Pháp giao đất đã nhượng lại cho mình là được việc 出師受辱. Khó thật! Bảo các ông văn thần chỉ thạo nghề làm thi làm văn, như đi sứ nước Tàu thì các ngài đủ sức chuyên đối mà không nhục mạng vua được. Nay bảo đi sứ sang một nước cách xa mấy muôn dặm biển, thuở nay không quen biết gì, gia dĩ ngôn ngữ văn tự không đồng, tánh tình phong tục cũng khác, mà giao cho cái gánh nặng nề của nhà binh quan vỏ, buộc lấy miệng lưỡi mà thu cái công hiệu gươm súng, bảo cho người ta trả đất đã chiếm cho mình thì làm thế nào!? Các ngài lảnh mạng ra đi, chẳng qua vì mạng vua sai không từ chối được, nên dành liều mà đi, chớ phải có chút tỷ gì nương dựa làm nơi hậu thuẫn như các nhà ngoại giao ngày nay mà mong có chỗ cầm vững để đạt cái mục đích sở nguyện của triều đình đâu! (*Còn nữa*)

Hải-Âu

CHÍNH-PHỦ TÀU CẤM

MÊ-TÍN

Đầu tháng août, bộ Nội-chính chính-phủ Tàu vừa mới hạ lệnh bài trừ thói mê-tín nhứt là những sự bói khoa, tướng số.

Các quan địa-phương đều có lệnh truyền trừng trị bọn thầy bói, thầy số, cấm không cho dự những đám tiệc, cưới hỏi, ma chay (Nhà nào trong mấy nhịp ấy mà dùng đến bọn phù-thủy, pháp-môn thì bị nghiêm trị đến phải ở tù). Những sách vở có đính dấp đến chuyện dị-đoan đều bị cấm. Không những thế mà thôi, lại có lệnh truyền cho các hội-đồng thành-phố phải:

1° Thường thường nhóm họp những bọn phù-thủy, thầy bói, thầy số, để cắt nghĩa cho họ biết những tệ hại do các thói dị-đoan mê-tín truyền ra;

2° Tìm công việc khác cho bọn ấy có thể sanh-nhai, và nếu được thì tìm những việc có thể thay đổi cách tư-tưởng của họ;

3° Xuất-bản những tấm ảnh và câu khẩu-hiệu bài-xích dị-đoan; đặt những câu hát chế-nhạo bọn phù-thủy, bói, số và bọn tin-dụng, để cho dân chúng đọc thuộc.

Mê-tín gây nên cái óc thủ-cựu; thức-giả ai lại không muốn trừ tiệt. Chính-phủ Tàu đem ý-chỉ ấy ra thực-hành, thật là một đều phải lẽ. Song mục-đích chân-chính [illegible], phương-pháp phải cho xác-đáng nữa mới được.

Mê-tín ăn bám vào trong óc người ta, một là vì hoàn-cảnh xã-hội không tốt, hai là vì tri-thức người trong xã-hội còn quá đơn-giản. Nguyên-nhân thứ nhứt trên tờ báo nầy đã có nhịp bàn (xem mấy bài « Bàn về Tôn-giáo » của ông Quang-Phong), còn về đều thứ hai thì hằng ngày ta thường được mục-kích — Dân quê thường than thở cùng nhau: « Con dân thì một làm dân; cái gì cũng có «*số*», có « *mạng* » ..... ». Lấy cái trường hợp riêng nầy mà bàn, dân quê sở dĩ tin « *số* », tin « *mạng* », là vì xã-hội còn ở vào thời-đại bế-tắc, vào thời-kỳ « *tĩnh* » (état statique), mối quan-hệ của các hạng người trong xã-hội trải đời nầy sang đời nọ nhà không thay đổi chút nào..... Thấy vậy ai lại không lấy làm lạ, đã cho là lạ thì tất muốn biết cái lẽ « *tại làm sao* ». Song tri-thức quá đơn-giản, không tìm ra cái lẽ thiết-thực được, đành tin rằng máy con Tạo là có ngón tay huyền bí xoay-vần, con mắt phàm-nhân không thể khám-phá được. Vẫn biết việc ta cử làm thí-dụ đây chỉ là một trường-hợp của cái óc mê-tín, nhưng đó chính là cái trường-hợp cốt-yếu, vì con người ta bao giờ cũng nghĩ đến *thân-phận* mình, đến *sinh-hoạt* mình trước. Một việc lớn đã tin vào « số, mạng », thì ra muôn việc nhứt thiết đều lấy cái cơ huyền-bí mà giải-quyết; thành thử cái màn mê-tín hình như nó bọc phủ cả xã-hội.

Chặt cây phải chặt cho tận gốc; muốn trừ mê-tín phải tựu cái nguyên-nhân lớn mà trừ, nghĩa là phải đem cái lẽ *tại làm sao* mà giảng-giải cho dân-gian. Dân Tàu ngày nay phần bị sưu giả thuế nặng, phần bị chiến-họa dày-dưa, nhà tan cửa nát, còn đường *kêu trời* mà tỏi cái nỗi thảm-cảnh mình. Một ngày dân Tàu chưa biết cái lý-do thiết-thực, thì một ngày

ANNAM LỊCH SỰ
HÃY NÊN
HÚT THUỐC LÁ JOB

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KỲ

HUẾ

Hội đồng Dân biểu Trung-kỳ

Đến ngày 15 Septembre tới đây các ông nhân-dân đại-biểu trúng tuyển khóa mới sẽ họp hội đồng lần thứ nhứt.

THANH-HÓA

Có oan không ?

Bản báo tiếp được bài lai cảo, xin lược đăng sau nầy :

Từ khi Lê-hữu-Nghị làm lý-trưởng làng Phong-mục (huyện Hậu-lộc) đến nay giờ, đã có bảy tám năm, bao nhiêu tiền công, lúa thương-tức công quốc-trái trúng số, anh ta đều thâu tóm vào trong túi riêng của anh ta cả, không chịu dựng sổ sách mà tính toán với đồng dân. Trong làng có mấy người đứng đơn kêu quan huyện, nhưng chả thấy quan xét xử gì cả.

Lại tháng trước đây hương bộ Lê đức Hoà có làm đơn kêu tại tòa Sứ. Quan Sứ giao về huyện. Chẳng hiểu vì lẽ gì Lê đức Hoà bị bắt giam tại huyện còn Lê hữu Nghị thì lại vô sự.

Người những lạm không việc gì mà kẻ kêu lại bị khuất, nghĩ có oan không ?

H. B.

NGHỆ-AN

Lại biểu tình

(Tin Arip ngày 1er Septembre 1930)

Sớm hôm 30 Aout, 2000 dân biểu tình vây nhà huyện Nam đàn (cách Vinh độ 20 cây số), phá hàng rào chung quanh nhà tù, đập lính gác (một người bị trọng thương), xung đột với lính giản và buộc viên tri huyện ký tên và đóng dấu vào đơn thỉnh cầu của họ. Nhiều nhà bị phá hư ; người bị thương.

Quan thủ hiến tỉnh có cho một đội lính tập đến, nhưng trễ quá, dân biểu tình đã tự giải tán lâu rồi.

Đã mở cuộc điều tra ; theo tin tức đã được thì cuộc biểu tình cộng sản nầy mục đích là phản đối việc bắt bớ mấy tay cách mệnh trọng yếu đã tổ chức những cuộc biểu tình trong tỉnh trước kia.

. . .

(Tin Arip ngày 3 Septembre 1930)

Ở huyện Thanh Chương và ở đồn lính tập Thanh Qua vừa rồi có biểu tình. Quan Khâm sứ Trung kỳ đã thân hành ra Vinh.

Tin sau cùng

(Tin Arip ngày 4 Septembre)

Cuộc biểu tình hôm thứ hai 1er Septembre ở huyện Thanh-chương xảy ra như sau nầy: Sớm mai hôm ấy một toán dân biểu tình do bờ sông bên hữu đến ngang làng Vỏ-liệt nhưng không có đò nên không qua được. Độ 9 giờ, thì hai toán biểu sông tỉnh khác, do bờ sông bên tả đi đến, nhưng bị lính đồn giải tán. Vài nhà hào mục làng bị phá hại.

Theo tin ở Vinh mới đến sau thì về cuộc biểu tình ở huyện Nam đàn không có gì hư hại dữ như tin trước đã nói : Ở nha huyện thì chỉ có cửa ngỏ hư thôi ; tù tội thoát ra được cũng tự mình trở vào lao ; tiệm rượu thì không bị phá phách gì, dân biểu tình chỉ lấy rượu ra uống, song nghe tin xe hơi đến thì liền giải tán.

. . .

(Tin Arip ngày 5 Septembre)

Quan Khâm-sứ Trung-kỳ cùng quan Thượng thơ Bộ-hình đã thân hành ra Vinh để xem xét tình hình và sắp đặt phương pháp đối phó.

Sáng sớm hôm 1er Septembre, nha huyện Thanh-chương bị đến mấy nghìn người đánh phá. Viên tri-huyện không đủ sức chống lại với dân biểu-tình, bỏ chạy sang đồn Thanh-quả, cách đó 6 cây số. Dân biểu-tình cướp và đốt nhà huyện, trường học và nhà trạm cùng vài nhà tư gần đó. Dân biểu-tình lại đến đánh phá đồn Thanh-quả, nhưng không được. Chiều lại, vừa lúc 2 đội lính ở Vinh và Đô-lương đến thì dân biểu-tình giải tán. Các nơi đều im tịnh. Không có cuộc biểu-tình nào khác ở Nam-đàn và Thanh-chương.

Đặng đối phó với tình hình trong mấy hạt đó, quan Khâm-sứ và quan Thượng-thơ Bộ-hình cho giản yết-thị ngay buổi sớm hôm 4 Septembre, cấm không được tụ hội quá 50 người và truyền lệnh cho lính được phép dùng súng ống trong lúc có cuộc tụ họp như thế mà không chịu giải tán.

Quan Khâm sứ và quan Thượng-thơ Bộ-binh lại định rằng những người có can-thiệp vào cuộc biểu-tình phải bồi những đều thiệt hại. Sẽ dự định đặt thêm đồn mới và thêm lính trong các đồn cũ để lo cho sự tuần hành các đều đã quyết nghị.

Từ trày rở đi quan Khâm-sứ và quan Thượng-thơ bộ-binh cùng quan Công-sứ và quan Tổng-đốc tỉnh Nghệ-an sẽ đến thăm luôn luôn các phủ huyện trong tỉnh ấy (không trừ hai huyện Thanh-chương và Nam-đàn).

HÀ-TĨNH

Xe điện hại người
Biết tiếng tây lợi lắm nhỉ !

Tòa Kiểm-duyệt bỏ

PHÚ YÊN

Vụ bắt bạc nơi Vĩnh-tường-Phát

Hôm 23 8-30, có xe quan Sứ Sông-cầu, quan Ba, cụ Tuần và cụ Ấn vào xét nhà Hòa-Thái, Hồ-bá-Khoan, Ng.-Vỹ và Vĩnh-tường-Phát ở Tuy hòa, thấy trong nhà Vĩnh tường Phát có 52 bao, mỗi bao đựng một ngàn đồng bạc đồng. Xét xong niêm phong rồi để đó. Chưa rõ thật giả thế nào mà nhân dân tỉnh Phú-Yên đều thì thào về câu chuyện Vĩnh-tường-Phát mua bạc bên Tàu đem sang. Hiện nay quan đã bắt làng và mấy người bị nghi có can thiệp về sự chở bạc để hỏi.

Từ mấy tháng nay câu chuyện bạc giả đi đâu nghe đó. Chúng ta hãy chờ xem nhà trách nhiệm có trừ được cái hại bạc giả đó không ?

Một người rõ chuyện

DALAT

Tòa Kiểm-duyệt bỏ

PHAN-RÍ

Một đều không hiểu !

Dân làng Bình-thạnh chúng tôi (thuộc huyện Tuy-phong) quanh năm chỉ chuyên về nghề đánh cá, làm nước mắm để tìm kế sinh nhai. Trong bốn năm nay công việc làm ăn trăm phần khó khăn, có nhiều nhà bị thất nghiệp. Thế mà hôm 23 Aout vừa rồi thấy quan đưa về mỗi nhà làm nước mắm một cái giấy đóng thuế môn bài về năm 1930 nầy. Thuế mỗi năm mỗi tăng, mỗi xuất hiện, đều đó chúng tôi không lấy gì làm lạ, nhưng có một đều mà chúng tôi không hiểu được là hạng thuế không phân minh : cùng một nghề làm nước mắm, nhiều nhà như nhau, mà kẻ chịu 10$30, người lại chịu 20$60 ; kỳ hơn nữa là có nhà làm ít mà chịu hạn thuế cao hơn những nhà làm nhiều. Vì sao vậy ? xin hỏi.

Nước mắm

Tòa Kiểm-duyệt bỏ

BẮC-KỲ

Giết chồng rồi lại cắt đầu chồng đem nấu

Vừa rồi « Phổ Thông Báo » có đăng tin rằng : Mới đây tại huyện Vĩnh bảo, thuộc tỉnh Hải-dương trong một làng kia, có xảy ra một vụ án mạng vợ giết chồng rất ghê gớm, xưa nay chưa từng thấy bao giờ !

Một người đàn bà giết chồng, cắt lấy đầu bỏ vào nồi nước sôi mà nấu. Người em chồng ở cạnh nghe mùi thịt gây, liền chạy sang thì thấy trong nồi nước đang sôi sùng sục. Nhân khi chị dâu đi múc nước, người ấy liền mở ra xem, thì là rõ ràng đầu anh mình. Hoảng hốt anh ta liền hô hoán lên, người làng kéo đến, con ác phụ kia đã bị bắt. Tìm mãi thì thấy thây người chồng mất đầu, còn bị vùi trong đống trấu. Ghê thay ! Độc hiểm thay !

Nam-Thiên-Đường chuyên nghiên cứu thuốc Bắc và thuốc Nam — Cao, Đơn, Hoàn, Tán.
Đại-lý : QUAN-HẢI — HUẾ

Thầy giỏi thuốc hay mà có lòng từ thiện.
? ? ?
ÂN MẠCH CHO ĐƠN MÀ KHÔNG LẤY TIỀN
. . .
Am-hiểu bệnh-tình người Nam ta, ân mạch chữa bệnh, theo khoa học tân thời, rất là thần hiệu, chỉ có thầy thuốc
ĐIỀU-NGUYÊN ĐẠI DƯỢC PHONG
số nhà 121 hàng Bông cây da cửa quyền
HANOI

CÁI BÙA HỘ THÂN

Hộ-tâm du là thứ dầu rất tốt của ông Trần-đức-Tâm, chủ nhà thuốc Tham-thiên-Đường có công nghiên cứu chế ra. Bất kỳ nhà nào người nào cũng phải có một ve để phòng khi bất thường mà xức hoặc uống.

Dầu nầy trị bá bệnh

VE TO GIÁ 0$25
VE NHỎ GIÁ 0.05

TIỆN LỢI

Bấy lâu, nhiều hiệu buôn, nhiều nhà đại-lý, khi lấy hàng gấp, năng đánh giây-thép. Chúng tôi nhận được nhiều cái giây-thép rất dài, đã tốn lắm tiền cho nhà-buôn mà đối với chúng tôi cũng không được rõ ràng, thành sự sắp hàng gởi đi sợ không đúng với ý người đánh giây-thép ; còn hỏi đi hỏi lại cho rõ, hóa thêm trễ nải.

Vậy chúng tôi đã đặt ra một code riêng, sở Bưu-chánh đã cho dùng và chúng tôi đã gởi cho mỗi nhà-buôn, mỗi nhà đại-lý một bản. Theo đó, khi đánh giây-thép đáng tốn 1$00, chỉ tốn có 0$20 mà rõ ràng hơn nhiều.

Nếu có hiệu nào chưa nhận được bản code ấy, xin gởi thơ về hỏi.

VIÊN-ĐỆ Đồnghới

còn ngẩng cổ kêu trời, nghĩa là còn tin vào trời, vào số mạng của trời định. Mà chính-phủ Tàu ngày nay đã là một chính-phủ bất-chính, thì có bao giờ đem cái lý-do thiết-thực ấy ra mà giảng-giải ; các phương-pháp chính-phủ dùng chẳng qua là thiên-trọng vào mặt *phụ* mà không biết lấy và không thể lấy đều *chính* làm trung-tâm. Vì vậy, dù rồi đây, về đường hình-thức, những thói mê-tín ở Tàu có giảm đi nữa, mà cái « tinh-thần mê-tín » cũng vẫn còn. Ai đời cứ ra sức nay « hạ lệnh », mai « hạ lệnh » mà mong bài trừ được một mối tư-tưởng bao giờ !

Tôi đây, tôi không tin vào hiệu lực những cái « lệnh » đó một chút nào cả. Tôi chỉ tin vào thực lực của dân chúng. Khi nào dân chúng Tàu giác-ngộ quyền lợi và nghĩa vụ của mình thì khi ấy họ đã có một cái phương châm chân chính, mà cái óc mê tín tự nhiên sẽ biến tiệt.

V. Đ.

CHỈ CẬY NƠI MÌNH

(PHIÊU-LƯU VÀ XÃ-HỘI TIỂU-THUYẾT)

Tác giả : HECTOR MALOT
GIANG-HẠ *dịch :*

Số 70

Chương thứ ba mươi lăm

(Tiếp theo)

— Mầy giỏi nhớ dử quá.

— Thưa ngài coi sách thì phải nhớ ; vả lại cứ theo tất cả quyển sách ấy thì một người con gái Ấn-độ nào có phải một người kỳ quái quỷ quyệt như ngài tưởng tượng đâu.

— Nhưng ta nào có muốn biết cái đứa con ấy làm gì.

— Nhưng nếu ngài mà biết nó, thì biết đâu ngài không mở lòng thương đến...

— Không làm sao thương được ! chỉ nghĩ đến cái con mẹ của nó thì ta đã phát giận rồi.

— Nhưng nếu ngài được biết nó... có lẽ cái cơn nóng giận ấy người đi chăng ! Đó là tôi nói nếu cái hạnh kiểm của người đàn bà kia không phải như cách ngài tưởng ; mà cũng thật vậy, cô Phin-đết nói rằng mẹ đứa nhỏ ấy là một người có đủ lành tốt đã thông minh mà lại hiền lành.....

— Cô Phin-đết là một nhà đạo-sĩ quá từ thiện nên không trông thấy những chỗ ác-nghiệt của đời, chỉ thấy điều lành mà không tưởng đến đều dử. Vả lại cô Phin-đết không hề biết con mẹ ấy.

— Cô ấy nói rằng chính những người đã quen biết với người đàn bà ấy nói lại ; vậy cái chứng của tất cả mấy người đó không hơn ý tưởng của một người sao ? Vả lại nếu người con nhỏ kia mà được về ở đây với ngài, thì không phải là được ngài trông nom săn sóc hơn tôi nhiều không ?

— Mầy đừng nói chống lại mầy...

— Tôi cũng không nói cho tôi, mà cũng không nói chống lại tôi, tôi chỉ nói vì công lý... công lý theo cách quan niệm của tôi, hoặc không phải là « công lý », mà trong cái óc ngu xuẩn của tôi, tôi cho là công lý. Người con gái kia vì không được nhận, được nhìn mà bồng dưng được ngài đem về nuôi nấng thì bảo làm sao mà không cảm phục cái công ơn của ngài xấp mấy phần ? Chỉ một cái cớ ấy, chưa kể các nguyên do khác, người con gái kia cũng đủ yêu mến ngài hết lòng trên đương thế ».

Nói đến đây nó bèn xấp hai tay mà cặp mắt chăm ngó ông Vủ-phần tưởng như là ông trông thấy được nó, và nói, cái giọng hơi run :

« Thưa ngài, sao ngài lại không muốn cho châu ngài thương ngài !

— Ta đã bảo mầy rằng nó không khi nào trở nên châu ta được ; ta ghét nó cũng như ghét mẹ nó, chúng nó đã cướp sống con ta. Nếu con ta mà không bị cái búa mê của chúng nó thì ngày nay còn chờ đợi gì mà không về với ta ? »

Ông Vủ-phần vừa đi qua lại trong phòng vừa nói, cái giọng nói lần lần càng khác khao, tỏ ra bộ tức giận. Một chặp ông lại dừng mà nói tiếp :

« Hãy lên phòng mầy ngay, và từ nầy về sau, nghe không ? từ nầy về sau đừng đem câu chuyện của quán khốn kia mà nói với ta nữa, vì mầy không can thiệp đến. Ai bảo mầy nói những chuyện ấy với ta ? »

Con Bê-rin làm thinh một hồi rồi thưa :

« Thưa ngài, có ai bảo đâu, tôi xin thề với ngài : tôi là một đứa con không cha không mẹ, tôi chỉ đặt mình vào địa vị của châu ngài mà bày tỏ những lời tâm sự đó thôi.

— Nếu mầy không muốn cho ta cùng mầy bất mãn với nhau, thì đừng nói đến chuyện ấy nữa vì đó là một câu chuyện thương tâm của ta, mầy cũng biết chứ.

Con Bê-rin nước mắt dầm dề vừa khóc vừa trả lời :

— Xin ngài thứ lỗi cho tôi, vì tôi đã lỗi phép, đáng lẽ tôi phải thủ phận làm thinh...

— Mầy làm thinh càng tốt hơn vì là những lời mầy nói đó cũng không có ích gì đâu.

Chương thứ ba mươi sáu

Thơ từ qua lại hoài mà cũng chẳng thấy tin tức gì quan trọng, vì vậy mà trên các mặt báo ở Can-quit-ta, Đờ-ra, Đa-ka ông Vủ-phần đều có đăng quảng-cáo, tuần nào cũng lập đi lập lại lời rao treo giải thưởng một nghìn quan cho người nào có thể cho biết tin tức gì về ông Ếch-mông trong ba năm về sau, tin tức không cần quan trọng cũng được, miễn là cho xác thực, có chứng cớ rõ ràng là được. Nhưng sau lại ông có được một bức thơ ở Luân-đôn gởi qua nói chuyện ông Ếch-mông định đi Ai-cập và Thổ-nhĩ-kỳ, nên ông lại đăng cái quảng-cáo ấy lên mặt các tờ báo ở hai xứ ấy. Khi đăng quảng-cáo thì ông không đứng tên vì sợ nhiều người đã lâm lợi dụng mà kiếm xu ; ông bằng giao việc ấy cho một nhà ngân hàng của ông ở Á-miền. Ông chủ ngân hàng nầy đứng tên đăng quảng-cáo, rồi có được cái tin tức gì thì gởi về Ma-rô-cua cho ông Vủ-phần.

Nhưng trong đống thơ từ vô số kia không có một cái tin gì là đáng chú ý ; ròng là thơ của những người xin giúp cuộc điều tra và xin lãnh tiền trước để tiêu dụng về việc ấy ; có thơ lại đặt những chuyện như chuyện tiểu thuyết, dong dài lờ mờ, mà không có gì là xác thực ; có thơ lại nói những chuyện 10 năm, 12 năm về trước không dính dấp gì với chuyện ba năm lại sau như lời đăng trong báo quảng-cáo.

Những thư từ ấy đều do con Bê-rin đọc hoặc dịch cho ông Vủ-phần nghe ; tuy những thư ấy đều không giá trị nhưng ông Vủ phần cũng không vì thế mà ngã lòng. Ông thường nói :

« Những quảng-cáo đăng đi đăng lại mãi, thế nào cũng có kết quả ».

Vì vậy mà ông cứ việc đăng quảng cáo.

(Còn nữa)

NAM-KỲ

Lại vài chuyện lôi thôi nữa

(Theo tin báo Impartial ngày 5 Septembre)

Lúc 12 giờ 1/2 khuya đêm 31 Août sáng 1er septembre có một trăm người cầm cây gậy và cờ đỏ đến đánh chiếm nhà việc làng Hiên-thành, nhưng sau bị đuổi về ngả Hóc môn.

Kế đó, khi 4 giờ sáng thì nhà việc, làng ở Hiên-thành cũng bị đánh phá. Dân biểu tình đốt giấy má sổ sách và nhiều vật khác nữa.

Chức việc trong làng có dủ khí giới mà đối phó, nhưng sợ quá trốn hết.

Lại theo tin phóng viên của báo ấy đi tận nơi điều tra thì đồ vật bị phá nhiều lắm : bàn ghế đều đập gẫy, sổ sách một phần đốt thiêu, một phần lia xuống sông (nhà việc ở gần kề bờ sông Vaico).

Sau đánh một hồi trống rồi lấy hai chiếc đò, qua bên kia sông đánh phá một viên Hương cả, lại đánh phá nhà Hương văn May rồi mới chịu đi.

Hương trưởng làng ấy nhóm dân lại, định đuổi theo. Nhưng rồi lại gặp một toán đảng viên cộng sản khác ngồi dưới đò bắn súng lên ; dân phải lui để chờ đi viện quân lính ở Đức hòa.

Khi quân lính ở Đức hòa đến thì đã yên cả rồi.

Lúc 19 giờ năm phút hôm 31-8 sở cảnh sát Saigon được tin sở Mật thám cho hay rằng có cuộc tụ họp hơn 200 người ở làng Tam-Mỹ Thủ dầu Một.

Một viên thanh tra mật thám dẫn lính đến dẹp. Nhưng khi đến nơi thì dân biểu tình đã giải tán rồi.

NHỮNG SÁCH CÓ BÁN TẠI BẢN QUÁN

Sách bản-quán xuất-bản :

Hỏa xa chỉ nam	mỗi quyển	0$30
Phép nuôi tằm	»	0,12
Phép nuôi lợn	»	0.17
Chuyện vui I	»	0,09
Chuyện vui II	»	0,10
Chuyện vui III	»	0,10
Vận văn I	»	0,08
Vận văn quyển II	»	0,12
Vận văn III	»	0,12
Án bạc giấy giả I	»	0,15
Án bạc giấy giả II	»	0,15
Gia-đình giáo-dục quyển thượng và hạ	»	0,20
Đông Tây vỹ nhân II	»	0,25
Giấy và dao	»	0,10
Sách đại-lý :		
Duyên tơ	»	0,25
Nam-quốc nữ-lưu	»	0,30
Xã hội luận	»	0,25
Xã hội	»	0,20
Nữ công thường thức II	»	0,20
Họa tình	»	0,25
Pháp luật	»	0,20
Truyện ném bút I và II	»	0,06
Đông tây văn hóa II	»	0,18
Phụ nữ vận động	»	0,20
Những gương anh hùng	»	0,15
Chính trị Trung hoa	»	0,20
Dân quyền II	»	0,20
Thực dân lịch sử	»	0,40
Sinh tồn cạnh tranh		0,20
Tôn giáo	»	0,20
Đàn bà vì sao mà kiều nhược	»	0,20
Gia-đình và Xã hội	»	0,20
Cổ tính lệ	»	0,20
Nữ lưu văn học sử	»	0,30
Tặng bạn tri kỷ	»	0,25
Người nội trợ giỏi	»	0,20

Ai mua xin chiếu giá gởi tiền và nhờ gởi thêm 0$13 cước, nếu mua hai quyển trở lên, thời thêm mỗi quyển 0$03 nữa.

Tiếng-dân

Chế-tạo đủ thức bàn ghế kiểu

THONET

PHẠM-CỰ-HÁI

Rue Đỗ-hữu-Vị

TOURANE

PHỤ-NỮ-DIỄN-ĐÀN

Thư cho bạn

XEM HỘI ĐỀN

NGỌC-TRẢN

Chị Ngọc Tuyết,

Từ khi chị em ta bắt tay chia rẻ, em chờ mãi cho đến ngày nay mới viết thư thăm chị để nhân tiện kể chuyện hội đền Ngọc-Trản cho chị nghe :

Tuy chị chưa đi xem hội nầy khi nào, nhưng chắc chị cũng đã nghe nói đến. Hòn Ngọc-Trản (tục gọi hòn Chén) là một hòn núi ở cách kinh thành độ 8, 9 cây số, trên bờ sông Hương. Trên núi có ngôi miếu ; mỗi năm đến ngày tháng bảy thì tại ngôi miếu nầy có mở hội rất long trọng. Người tổ chức hội nầy phần nhiều là đàn bà, mỗi năm thường thấy vị phu nhân của một ông thượng về hưu làm chủ lễ. Năm nay ngày lễ nhằm ngày mồng chín ta.

Đi xem điện Hòn Chén cũng như đi xem các hội khác, người đi xem gồm có ba hạng : hạng vì tín ngưỡng mà đi ; hạng người mua vui mà đi ; và hạng người đi để quan sát. Về phần em thì để mua vui, ngắm cảnh, nhưng cũng để tìm hiểu chút ít tâm lý của chị em nữ giới ta nữa.

Ngoài các sự cúng dơm hương đèn vàng bạc cùng hoa quả, và những sự đưa rước tiếp nghinh thường thấy có các hội khác, em để ý quan sát nhứt là các cuộc đồng bóng làm cái đặc sắt của hội đền Ngọc-Trản mỗi năm. Người dự bị để lên đồng rất nhiều, toàn là đàn bà, vừa già vừa trẻ, ăn mặc cách riêng : áo sắt, nịt lưng, khăn thêu, khăn phủ..... Muốn lên thì qui trước bàn thờ chỉ một chập, rồi tự nhiên run mình ợ ngáp mùa tay mùa chưn la hét.... Làm như vậy một lúc rồi có người tự nhiên thôi, có người lại ngả xuống một cái rồi mới thôi. Lúc tối lại chính là lúc lên đồng nhiều nhứt. Trên bằng nầy nhảy mua hét la, trên bằng khác cũng vậy, rộn rực khắp mặt sông, ghe thuyền chen lấn, đèn đuốt sáng dăng ; lại thêm áo quần lòe loẹt của mấy bà mấy cô phụ đồng, phấn sáp tô giồi, mày ngài mắt phượng... làm cho mấy câu thanh niên ngó không chớp mắt. Nói rằng cổi tục mà có cái vẻ xuất phàm, nói rằng người còn « sống » chung với kẻ nghìn thu khuất bóng, nói rằng thế giới hữu tình nầy liên hiệp với cái thế giới vô hình..... chính là nói mấy nhịp nầy. Mà thử nghĩ có thực như vậy không ? Em muốn tin như vậy, nhưng ngặt cho cái cặp mắt quan sát với cái não phán đoán của em nó không cho em tin như vậy mà nó lại buộc em phải đau đớn, thẹn thuồng cho cái trò múa nhảy kia.

Đồng bóng có nên tin không ? Đó là một vấn đề em không thể nói trong một bức thư vắn tắt ; nhưng mà ở giữa cái thế giới khoa học phát minh nầy một câu hỏi như thế không trả lời ai cũng tự biết lấy. Em chỉ nói có lúc xác đồng « lên » thật. Cái đó không trái với khoa học, vì gần đây các nhà thôi miên học đã phát minh cái « giấc ngủ thôi miên » trong lúc ấy con người cử động là vâng theo một cái ma lực dẫn dụ (force de suggestibilité) vô hình, mà không tự biết lấy (inconscient) Nói về hạng người « lên đồng thật » thì là cái sức « tự kỷ ám thị » (auto-suggestion) nó sai khiến. Tuy người « lên » như thế là không phải có thánh thần gì ứng giáng trong mình nhưng cái cử chỉ là thật chớ không phải giả dối. Đến như những người em thấy lên ở điện Ngọc Trản thì không thể. Họ tự xưng là « ngài » nầy « ngài » khác giáng nhập trong mình họ, nhưng cử chỉ của họ cũng hoàn toàn tự-do, ai hỏi cũng trả lời, ai bảo làm gì cũng làm, nút sổ cũng biết gài, tóc sổ cũng biết bối, lại có người sợ múa nhảy rớt khăn phủ nên hai tay cầm giữ cứng. Cử chỉ ấy toàn là của người thường, thánh thần nào có vậy. Em tưởng không cần học thức cao xa mới biết cái trò múa rối ấy toàn là bày đặt dã-dối. Thế mà cũng nhiều người cái đầu « mê phật » coi đó đủ biết cái óc mê tín của người mình.

Chắc chị không tin em, còn hỏi : « Mấy người lên đồng nếu không thật có thánh thần giáng nhập thì họ ích gì mà bày chuyện dã dối cho nhọc nhằn ? »

Đây là một việc về tâm lý của nữ giới ta, mà nếu em nói không sai, thì cái tâm lý của nam giới cũng có một phần lớn trong việc nầy.

Chị thử nghĩ cái thuyết thần quyền là cũ rích, ngày nay ai lại không biết rằng nó không thể đứng vững được?

Trừ một số ít người quanh năm không ra khỏi xó bếp, ai mà có một chút ít học thức, kiến văn thì có dại gì mà tin theo những thuyết hủ lậu ngày trước. Thế mà trong các trò đồng bóng ta lại thấy không phải người vô học, quê mùa mà chính là hạng người dính dấp phần nhiều với cái văn minh vật chất : hạng nào cũng có. Vậy thì duy trì cái mối mê tín, cái thuyết thần quyền không phải bởi bạn bình dân vô học, mà chính bởi những hạng người thượng, trung lưu trong xã hội ta. Vì sao mà họ duy trì, những cái thuyết mà họ biết chán là sai lầm, dã dối ? Em đã nói đó là một vấn đề về tâm lý học.

Theo các nhà tâm lý học đã nghiên cứu thì tư tưởng của loài người không khi nào là « trong sạch » (sentiments purs). Cái tư tưởng về tôn giáo cũng thế. Dầu cho đối với những người có thật một mối tín ngưỡng về tôn giáo cái tư tưởng tôn giáo ấy cũng pha lẫn với nhiều tư tưởng chuyển hóa (sentiments dérivés) khác : đi dự hội là thuộc về tôn giáo, nhưng trước khi đi trong não nào cũng nghĩ đến cái ngày đông đúc vui vầy, cái quang cảnh nam thanh nữ tú ở giữa nước biếc non xanh, rồi cũng có cái hy-vọng gặp bạn cố tri, thấy lại con cùng năm trước..... Những kẻ dự bị lên đồng lại lo sửa soạn cái khăn cho cử, cái áo cho đẹp, bao nhiêu đồ trang điểm nào vàng nào ngọc đều đem ra trang sức để dựt chức hoa khôi. Đó là nói mấy cô còn trẻ tuổi ; đến các bà đã già không nghĩ đến tranh đua với cái đẹp thì trong bụng lại để ý lòe người vui cái oai ; đứng dửa diện nguy nga rực rỡ, nạt người nầy, quở người nọ trăm mắt nhìn vào, trăm miệng trầm trồ : vẽ vang biết là chừng nào ! Ấy đó cái tư tưởng tôn giáo nó đi đâu mất mà chỉ thấy những tư tưởng lòe loẹt cùng công chúng. Một cái dịp như vậy mà lẽ đâu họ lại bỏ qua !

Vì thế các công việc mê-tín mới có thể duy trì mà cái mối mê tín mới càng in sâu khắc kỷ trong lòng những người cạn nghe hẹp thấy ; Em càng nghĩ càng thương hại cho cái bọn non dạ, vô học thức chịu cái ảnh hưởng không tốt của các hội hè như vậy mà u-ám cái óc khôn. Em thương tiếc cho hạng người nầy bao nhiêu thì em khinh bỉ cho cái hạng người đạo đức dã khả ố kia bấy nhiêu. Chừng nào bọn sau nầy dẹp bớt cái lót đạo đức dã-dối ấy đi thì họa may lần lần hạn bình dân mới thoát khỏi cái vòng dã man mê tín. Em nghĩ như vậy mà không biết trong đám vô số người đi xem hội đó có cái óc nào nghĩ như em vậy không ?

Băng-tâm nữ-sĩ.

MANDATS CỦA AI ??

Bản báo có tiếp được 2 cái mandat : série A 001,106 số **121** ngày 10-7-30 poste Luangprabang (Laos) và série A 001.526 số **044** ở Bái-Thượng ngày 4-9-30 mà không có tên người gởi. vậy ngài nào có mandat ấy xin trả lời cho biết, cảm ơn.

Tiếng-Dân

VIỆC THẾ-GIỚI

TRUNG-HOA

Đánh nhau nữa, . . . :

Tin báo Tây nói quân Nam-kinh không tiến lên nữa, mặt trận nay vẫn nấp theo mạn nam sông Hoàng-hà, y như mặt trận hồi tháng sáu ; như thế một là vì chính phủ Phụng-thiên sắp can thiệp vào, khiến Tưởng không tấn binh nữa ; hai là vì xưa nay bọn quân phiệt Tàu chỉ có thể vận điều quân đội ở lãnh thổ mình mà thôi, đi ra ngoài địa thế không thuộc, chiến thắng đâu chưa biết mà cái cơ thất bại đã rõ ràng.

Báo Tàu ngày 31 Septembre cho hay rằng hiện nay Tưởng kéo quân về đánh Phùng ở đường Lỏng-hải. Còn ở đường Tào-phố, quân Diêm hiện liên hiệp cùng Thạch-hữu-Tam (phía đông Sơn-tây), chia làm ba bộ đến đánh Duyên-châu, đã tiếp xúc cùng tướng bên Tưởng là Hạ đầu-Đàn ; chiến tranh rất dữ dội.

Trương-học-Lương giúp Diêm chăng ?

Trương khôn ngoan lắm, mấy lâu không chịu can thiệp vào phe nào, giữ thái độ bàng quan. Diêm Tưởng đánh nhau lâu chừng nào, hao tổn chừng nào thì địa vị Trương lại càng có thế lực thêm chừng ấy. Mấy lâu thấy vậy, ai cũng tưởng rằng Trương sẽ nhân cái thế lực của mình mà ép hai phe phải giảng hòa. Song báo Tàu 30 Septembre lại đăng tin rằng Trương quyết giúp Diêm đánh Tưởng, đã phái Vạn-phúc-Lân kéo các đội quân ở miền Nhiệt-hà đến Bắc-bình. Quân Vạn cả thảy có 3 sư đoàn cùng quân Vu-học-Trung (tướng Phụng-thiên) sắp kéo xuống mặt trận Hoàng-hà.

Người Nhật-bản dời khỏi Trường-sa

Không khí Hồ-nam nhiệt liệt lắm ; quân Cộng-Sản có khí giới tốt, số mục rất nhiều mà thái độ quân chính phủ lại đáng « tình nghi ». Thấy vậy, chính phủ Nhật định đóng cửa nhà Lãnh-sự Trường-sa, và ra lệnh cho người Nhật ở Trường-sa phải dời đi nơi khác. Người Anh và người Mỹ đã bỏ Trường-sa mà đi trước rồi, xem thế đủ biết là tình hình Tàu cứ rắc rối thêm mãi.

Báo Tây lại nói : tuy Nam-kinh không đủ sức bảo hộ cho ngoại kiều, mà Vương-chính Đình (bộ trưởng Ngoại-giao) mới gởi công điệp cho công sứ Pháp để đòi thủ tiêu « trị ngoại pháp quyền ».

Arip. — Trường sa lộn xộn lắm, hiện nay không có tin tức rõ ràng, ngày nào cũng có kẻ bị chém. . . . . Quân đội Cộng-Sản mạnh quá xấp đôi quân chính phủ. Tỉnh-phủ Hồ-nam không những không thể đàn áp phong trào cách mệnh, mà lại không có sức mà kiềm sát tình hình Hán-khẩu nguy lắm. Người ta nói Nam-kinh sẽ xoay toàn lực vào việc đánh Cộng-sản.

Một cuộc âm động ở Nam-kinh

T. N, 3 Septembre. — Mới rồi sở Cảnh sát ở Nam-kinh được tin thám báo rằng : đảng Cộng-Sản lại âm mưu một cuộc bạo động lớn ở Nam-kinh. Sở đó hiền mượn tiếng điều tra hộ khẩu, đi lục soát từng nhà, quả nhiên bắt được 20 người Cộng-Sản rất trọng yếu và phát giác một cái chương trình của đảng Cộng-Sản định ném bom vào tòa Quốc-phủ, cục Công an và bộ Vệ thủ. Trong bọn bị bắt, có một cô con gái rất đẹp ; mỹ nhân nầy do thủ lĩnh đảng Cộng sai đi, cốt câu giữ bọn yếu nhân công chức để dò xét tin tức trong quân giới và chính giới. Theo như lời cung của bọn bị bắt, thì những tay chủ mưu cuộc bạo động ghê gớm nầy toàn là học sinh và chức viên trong quân giới và chính giới, lại có cả chức viên sở điện báo và điện thoại nữa. Sở Cảnh sát lấy khẩu cung xong, lập tức đang đêm đi lùng xét cơ quan Cộng-Sản, lại bắt được nhiều lãnh tụ, xét thấy nhà in, kho khí giới cũng là cơ quan chấp hành của chúng nữa ; người chủ tịch chấp hành ủy viên của đảng ấy cũng bị bắt.

Nhờ cuộc khám xét nầy, sự nguy hiểm của chính phủ Nam kinh tạm qua khỏi được.

Tình hình Quảng-Tây

Tin bên Quảng-Đông nói quân Quảng-Tây bị bại ở Bình-giang (PinYang), cách Nam-ninh 100 ki-lô-mét, hiện nay quân Quảng-Tây bị cắt chặn ra hai đoạn. Trần-Tế-Đường đã trở về Việt, hình như có ý giảng hòa.

Tin ngày 31 lại nói rằng quân Quảng-Tây do Hoàng, Bạch, Lý tổ chức lại, đánh hơn quân Việt và Vân-Nam, hiện Nam-Ninh chưa bị lấy.

Ở miền nam Quảng-Tây, bọn Cộng-Sản lại hoạt động ; Lưu-Kiều-Tâu (Liu Kou-Ting), nguyên tướng của Dỗ-Tác-Du, đã lập chính phủ Xô-Viết ở Ninh-Minh-Châu (gần biên giới Bắc kỳ). Lý-Minh-Thụy và Phùng Phi-Long (Fong Fei-Long), cùng Wong Khai (nguyên tướng Dỗ-Tác-Du) hình như đã định tiến đánh Long-châu, vì vậy Long-châu hơi lộn xộn. Ở Long-châu, bọn Cộng-Sản lại có tướng lĩnh Li Kim-Piao giúp sức (Li đóng quân ở trong thành Long-châu). Lại có đội quân Cộng Sản đến vây đánh đồn Ay-Diêm nghe nói lính đồn ấy định chống lại.

ẤN ĐỘ

Hai nhà tự do ôn hòa Ấn là Sapru và Yayakar đến hội đàm cùng Tổng-Đốc Anh, kết quả ra thế nào hiện nay chưa tuyên bố, có lẽ tuần sau sẽ về Poona để báo cáo cho ông Gandhi và hai anh em ông Nehru biết.

Ở Bombay, tình hình nghiêm trọng lắm. Bọn bồi giáo làm bãi công để phản đối những vụ bắt bớ ở Bombay và Delhi. 50 sở máy dệt đóng cửa, các nhà đương cục nói cuối tuần này có biến động. Tin ngày 31 Août : Bọn thợ dệt bãi công đến

ENSEIGNEMENT PRIMAIRE SUPÉRIEUR

Ecoliers !

Voici le journal que vous attendiez avec impatience :

" LE DEPSFI "

organe de préparation au Diplôme d'études primaires supérieures franco-indigènes, fondé par

M. MICHEL

Licencié-ès sciences,

ayant professé pendant 14 ans, dans diverses Ecoles publiques de l'Indochine,

avec la collaboration des Professeurs les plus expérimentés du 2e degré.

Ce périodique bi-mensuel contiendra les textes et développements des sujets d'Orthographe, de Composition française, de Mathématiques, de Physique, de Chimie et de Langue annamite, pour la 1ère, la 2e, la 3e et la 4e Années, ainsi que les développements des sujets proposés aux examens primaires supérieurs en Indochine.

Le premier numéro paraîtra le 5 Septembre 1930.

Abonnement annuel : 6$

Prière de s'adresser à M. MICHEL

1, Rue Lanzarotte

SAIGON

Tôi không chịu trách nhiệm

Sáng ngày 2 Septembre này, tôi có đánh rơi mất một cái bóp-da, trong bóp ấy có cái giấy thân của tôi năm (1930). Ngày 3 Septembre tôi trình phủ.

Cái giấy của tôi đề là TRẦN-DUY-THỪU, village Vân-hội, canton Dương-an, phủ Tuy phước, province Bình định, nay tôi làm giáo học tại trường Hành Quang phủ Tuy phước.

Vậy ông bà nào có thấy cái giấy ấy ở tay người nào xin chỉ cho tôi chuộc. Đội ơn.

Nếu ai được giấy của tôi, đem làm điều gì phi vi, thì tôi không chịu trách nhiệm.

Trần duy Thừu

HỘI VẠN-QUỐC TIẾT-KIỆM

Chi cuộc ở Phố Borgnis Desbordes Hanoi, kính lời báo cáo cho các chức có nhận Phiếu Tiết Kiệm của Hội biết rằng kỳ xổ số thứ 35 xổ tại Tổng cuộc ở Saigon ngày 29 tháng Août 1930 mới rồi, série 227 có 3 vé được trúng. Vé số 2789 của ông Tu phu Xuân thương gia Phan thiết được trúng 1000$00.

Vé phần nửa số 3531 của ông Hoàng nghĩa Lễ thương gia Hanoi và vé phần nửa số 3532 của ông Tôn-thất-Biên thư ký sở Kiểm-Lâm Huế được trúng mỗi người 500$00. Số bạc trúng của ba người đã cấp phát liền rồi.

Kỳ xổ số gần tới đây thì định ngày 29 Septembre 1930.

Hiệu ảnh nào lớn nhất ?

Đối với các nước Âu-Mỹ thì chưa giám nói nhưng ở trong cõi này thì có hiệu HƯƠNG-KY Photo là lớn nhất và có danh tiếng nhất mà thôi.

Xin chú ý !

CAO - ĐƠN - HOÀN - TÁN

bán ở

VĨNH-HƯNG-TƯỜNG

Không phải tự chế chỉ chọn lựa các nơi có thật hay thật kinh nghiệm mới lấy về bán.

Các ngài có mua ít bị lầm.

Tiền thật mua của giả lầm khi oan gia !

Các ngài hãy thử mua thử dầu Việt-nam trị bá chứng, dùng thử mới rõ lời rao là thật.

Không thêu dệt lắm lời để loạn tai các ngài.

Nay kính cáo

S. E. T. E. G. A.

SOCIETE D'ENTREPRISES DE TRANSPORTS & GARAGES D'ANNAM

Hội S. E. T. E. G. A. là hội trách-nhiệm hữu-hạn, vốn được thay đổi, hội sở tại Quinhon, xin bố cáo các ngài biết rằng hội định kêu thêm vốn 20 000$00 nữa, cho được 40.000$00.

Hội S. E. T. E. G. A. trước đã thành-lập theo thức Hội chuyên-trách tập-cổ thường, đã khởi-sự ngày 17 Avril 1927, và mới đây (xem báo Tiếng-Dân số 278) đã đổi lại theo thức hội bây giờ, để cho các ngài cổ-đông, chỉ chịu trách-nhiệm nội cổ-phần của mình chung, và nếu muốn ra hội, thì có thể ra được.

Năm đầu hội S. E. T. E. G. A đã mở hai hãng sửa xe (garages) lớn ở Quinhon và Nhatrang. Lông chăm chỉ về nghề-nghiệp và sự linh-xảo của thợ-thuyền đã làm cho hội được đông bạn-hàng thành-tín.

Hội thiếu vốn là để được đủ tiền lưu-động mà tổ-chức việc buôn bán xe ca-mi-ông (camions và xe hơi (voitures automobiles) mà các nhà Tây sẵn lòng ký-thác cho hội.

Mỗi phần hùn là 100$00. Những phần hùn ấy sẽ biên-nhận trong tờ kêu thêm vốn của hội.

Các giấy phần hùn phải đính bạc theo mà gởi đến cho Hội-Sở ở Qui-nhơn, hoặc gởi cho Trung-Pháp Ngân-hàng (Banque Franco-Chinoise) hay Đông-Dương Ngân-hàng (Banque de l'Indochine) để ghi vào sổ của hội, lại phải đề cho đủ tên, họ, chỗ sinh đẻ, nghề nghiệp, chỗ ở.

Số vốn kêu thêm đó, khi nào đủ, thì khóa sổ. Nhưng chậm lắm là 30 septembre 1930. Quá hạn ấy, những phần hùn không nhận, sẽ trả lại cho chủ ấy, phí tổn trả lại về phần hội chịu.

Có cần việc gì, xin hỏi Monsieur le Directeur gérant de la S. E. T. E. G. A. à Quinhon.

NƯỚC MẮM BẮC-DẦU

Của

ĐỒNG-LỢI THƯƠNG-CỤC QUẢNG-BÌNH

NGÂN BỔN 4$000$00

Sở làm tại cửa bể NHẬT-LỆ cách tỉnh lỵ 1 kilomètre

Đã đ[illegible] nhiều nhà du lịch tây và ta tới quan sát tại sở làm, chứng chỉ sự tinh tiết và được đặc tiếng ban khen là ngon không pha chế, có thể để hàng mấy mươi năm không [illegible] mùi.

Bản hiệu đã bán khắp cả Bắc-kỳ, Trung-kỳ, Nam-kỳ và Ai-lao.

Mong rằng các ngài lưu tâm bảo người nhà mua nước mắm Bắc-Dầu để dùng hay đem làm quà cho bạn còn hơn cho vật khác.

Thơ và tiền bạc xin cứ gởi cho M. TRẦN NHẬT TÂN là Directeur của bản hiệu

ĐỒNG-LỢI THƯƠNG-CỤC

khuyên thợ các nhà máy khác bãi công theo; lính cảnh sát dùng gậy tre mà giải tán, nhiều người bị thương. Ngày 1er Septembre, có ai ném hai quả bom ở Bombay; lại một vị chức viên cảnh sát ở Dacca bị một phát súng lục. 6 nhà máy nữa đóng cửa; số thợ thuyền không làm việc có đến 6 vạn người. Thợ đi cổ động bãi công, bị lính cảnh sát bắn, 50 người bị thương. 20 người khác bị bắt về « tội » mở hội nghị không hợp luật.

Ông G. Schuster đọc diễn văn, bàn về tình hình kinh tế, nói rằng vì giá cách ở thị trường thế giới sụt xuống nhiều, mà nghiệp Anh ở Anh phải bị thiệt hại. Ông lại nói rằng cuộc khủng hoảng ở thế giới cũng vì biến động ở Ấn và Tàu gây ra một phần. Ông nói nếu cuộc vận động phản kháng mà không bớt thì không có cách gì mà chỉnh đốn kinh tế lại được. (Ông Schuster là một chức viên về bộ Tài-chính Ấn)

ÂU-MỸ

Đảng Tự do với đảng Lao động bên Anh

Trước có tin đồn rằng đảng Lao-Động với đảng Tự-Do cùng nhau bàn về vấn đề thất nghiệp, lại nói có lẽ rồi hai đảng sẽ hợp tác cùng nhau. Nay, nhiều người có chưn trong đảng Lao-Động cải chính, nói tin ấy là tin đồn sai; hai bên chỉ bàn với nhau về những tế điểm, đảng Lao-Động vẫn giữ theo chương trình của đảng.

Tin ngày 31 Août lại nói rằng thủ tướng Lao Động Mac Donald và lãnh tụ Tự Do Lloyd Georges có hội đàm cùng nhau, nhưng không tỉnh ra vạch gì cả; dư luận cho rằng nếu cuộc hội đàm mà không có kết quả thì chắc hai bên sẽ tuyệt giao cùng nhau.

Thợ huyền làm biểu tình ở Hung gia lợi

Budapest 1er Septembre. — Một đoàn thợ thuyền độ 10.000 người kéo đi du hành khắp đường phố, la to, đôi bánh mì mà sống, đôi có công mà làm, lại hô: « Đánh đổ phái tư bản! » Lính cảnh sát đi bộ và đi ngựa đến giải tán, bọn biểu tình chống lại, ném đá vào ô tô, và xe điện (tramways), lại cướp phá nhà hàng, nhà mát... Vì bọn biểu tình không chịu giải tán nên lính kéo thêm đến dùng lưỡi lê mà giải tán.

Hai nhà phi hành Pháp Costes và Bellonte đã đến Nữu Ước

Ngày 1er Septembre, Costes và Bellonte đã khởi hành đi từ Âu-châu một mạch sang Nữu-Ước, bay ngang biển Đại Tây Dương này nguy hiểm lắm đã nhiều nhà phi hành bay thử nhưng chưa thấy ai đạt được. Khi 10 giờ 55 phút thì Costes và Bellbnte ở Bourget bay đi, bay cao hai trăm thước trên mặt biển. . . máy mạnh 650 mã lực lâu bay có thể đi mơ mơ được hơn 180 kì lô mét. Costes định bay 35 giờ thì đến Nữu Ước; đoạn đường 4.000 kì lô mét; còn bao nhiêu thì bay độ 160, 170 kì lô mét một giờ.

Hà nhà phi hành đã đến Nữu-Ước ngày 2 Septembre lúc 20 giờ 1 rưỡi giờ (Greenwh).

Ở Argentine bên Nam-Mỹ, có biến động

Tin Bá lâm 29 Août — Tin riêng Impartial. — Tin sau nói rằng ở Argentine sắp có cách mạng; nhà đương cục tập trung quân đội lại thủ đô để phòng bị. Tin 31 Août của Radio Dép. nói: Phong trào cách mệnh lan tràn ra; đã phải lưu huyết. Nhiều người về phái Irrigoyen làm biểu tình, kéo đi gặp một chiếc ô tô chở người có khí giới. Người trong ô tô bắn súng lục ra, một người trọng yếu bên biểu tình bị giết; một viên quan quan cảnh sát bị thương nặng. Tổng thống đã bàn cùng bộ lục binh thủy binh để đề phòng và đàn áp cách mệnh. Ở Buenos-ayres trong ngày 1er Septembre được yên, nhưng cả thành hình như một cõi trận, không khí khó thở lắm.

Tin Arip nói: Công sứ Argentine ở Paris tuyên bố cùng phóng viên của thông tấn xã Havas rằng tình hình trong nước vẫn được yên, không có gì lo ngại; những việc xảy ra chỉ là biểu tình của bọn thợ bãi công tổ chức ra mà thôi. Tin báo Impartial thì nói phong trào cách mệnh lan khắp trong đám thợ thuyền. Nhà Tổng-thống và các công sở lân cận có súng cối xay giữ; quân đội dự bị sẵn sàng để ứng phó

NHIỀU NGƯỜI BỊ:

PHÒNG-TÍCH

Bịnh Phòng-Tích đàn ông, đàn bà sức kém thường hay bị, nhất là tự 25 đến 50 tuổi hay bị lắm, vì cơm no, rượu say, vội hàm tình dục hoặc ăn xong đi ngủ hay tắm ngay nên thụ bịnh: gọi là Phòng-tích. Khi thụ bịnh, thấy đầy hơi, tức cổ, tức ngực, cơm không muốn ăn, ăn thì hay ợ thường đau bụng, đau lưng, chân tay mỏi-mệt. Bị lâu năm sắc mặt vàng, da bụng đầy

Mới bị uống 1, 2 liều, lâu 4, 5 liều, uống không công phạt, chứng bịnh ít thấy dễ chịu hoặc khỏi ngay.

Mỗi liều chia hai bận uống, giá: 0p 40

VŨ-ĐÌNH-TÂN, 178 bis, Route Lạchtray, HAIPHONG.

ÂN-TỨ Kim-tiền năm 1926

TRUNG-KỲ CHI-ĐIỂM:

HUẾ	: Vĩnh-Thường, commerçant phố Gia-Long;
TOURANE	: Trần-thị-kiểm-Huyền avenue du Musée;
TOURANE	: Nguyễn thị-Huệ, phố Đỗ hữu-Vị;
NHATRANG	: Mộng Lương Thư-Quán
TAM-QUAN	: Hiệu ông Đội Chấn;
QUANGNGAI	: Nguyen-ngọc-Anh, Thạch Trụ, Mộ Đức;
QUANGNGAI	: Chế-Hoàng à Sông-Vệ;
VINH	: Sinh-Huy, phố Gare

Khắp ba kỳ có Đại-lý bán ca.

HÃNG THUỐC NORMALE

L. SARREAU

LÀ HÃNG-THUỐC ĐÁNG « TIN-CẬY » HƠN HẾT

Vì thuốc bán rất Tinh-khiết và Hảo-hạng;

Ở xa mua thuốc thì gởi mandat mua vô kỹ lưỡng;

Catalogue y-dược Bác-sĩ RUDY gởi cho không.

Xin hỏi tại:

N° 119-123 rue Catinat SAIGON

KIỂU ĐẸP!

NHẤT BẮC-KỲ

Chỉ có Catalogue AN-THÀNH thật vừa ý

RẤT LỢI

Các ngài mua hàng từ 10$00 trở lên thì không phải chịu tiền cước phí chi cả, xin viết thơ lấy Catalogue mau kẻo hết.

AN-THANH, 37 rue de la Soie 37 HANOI

Các ông chủ hiệu giầy muốn mua kiểu giầy đẹp, Bản hiệu có bán 1$00 2 đôi.

神仙藥圓

DẦU BẠC-HÀ HIỆU THẦN-TIÊN

Bạc-hà khí thơm, vị cay, dùng để khai khiếu thông hơi, hay bậc nhất.

Nước ta thuộc về Ôn-đới, bạc-hà càng tốt quí hơn hết mọi nơi. Ta xưa chưa mấy người biết chế hóa.

Lão-phố lưu tâm nghiên cứu khoa-học lâu năm, mới chế được THỨ DẦU NÀY, THƠM THƠ, ĐẬM ĐẶC, *kiêm trị bách bệnh, công hiệu thần tốc, hay nghiệm lạ lùng, tốt hơn cả các dầu thường bán ở các nhà khác mà giá lại rẻ.*

Xin các ngài dùng thử, mới biết ở trong có lắm điều hay không những hay *hộ thân khi ở nhà và đi xa; Lại* hay *giúp cho nghề thuốc được chấn hưng, thịnh vượng* Còn hay *làm cho nghề nông cũng thêm được một mối lợi ích sau này.*

Hay, Hay, Hay *thực là* Hay!!!

Môn thuốc THẦN-TIÊN

123 Phố-khách Nam-định

Cần bạch

AI ƯA CHƠI ẢNH? AI SẮP MỞ NHÀ LÀM ẢNH? NÊN CHÚ Ý!

Dịp may ít có!!!

Vì dư dùng nên muốn bán lại một bộ máy RẤT MỚI, chụp hình 13×18, chambre de LUXE en acajou intérieur verni, extérieur gainé cuir, grand viseur, soufflet PEAU DOUBLE TIRAGE, obturateur COMPOUND, objectif anastigmat krauss TESSAR ZEISS IENAT: 4,5 F: 21cm.

Đồ dồ phụ tùng.

GIÁ 5.000 FRS NAY CHỈ BÁN LẠI CÓ 350$00.

Ngài nào chưa hề chơi ảnh mà mua, thì bản hiệu xin ra công chỉ dùm.

Ở PHÁP MỚI SANG: Các thứ bao dựng thuốc lá, hộp khảm qui cô để bạc hảo, cravate et ceinture assorties dispositions et rayures sport 2$50 et 3$50 la boite. Cravate et pochette en crêpe de chine 1$95 la parure.

Ceintures à boucles ou anneaux nickel, cravates, nœuds, bas, chaussettes écharpes, etc etc.....

MAILLOT DE BAIN couleur marine 1$60. Deux couleurs, dessous blanc, dessous bleu avec passe-ceinture 3$10.

Mme RICHARD

Rue de la Citadelle — Huế

BẠCH-TRỌC *Chuyên trị bệnh lậu mới mắc hay mắc đã lâu, tiểu tiện nóng buốt, có mủ, nhẹ dùng 3 ve, nặng 6 ve là khỏi tuyệt nọc. Xin cam-đoan là không hại sinh-dục. Mỗi lọ* 1$00.

CỐ-TINH BỔ-THẬN *Chuyên trị di-tinh, mộng-tinh, đau lưng mỏi gối, hoa mắt ù tai, tinh-thần sảng sốt, đêm ngủ giật mình. Dùng 6 lọ 5$ lập tức kiến hiệu. Nhất là sau khi bệnh lậu khỏi rồi mà dùng thì chóng được khỏe mạnh như thường.*

Bán tại:

NGUYỄN-TỪ DIT SINH-HUY

Rue de la Gare — VINH

Bản hiệu mới về rất nhiều mủ feutre kiểu 1930, có bốn kiểu khác nhau, đủ các mùi rất nhã. Giá tiền từ 4$00 đến 7$00. — Cravate-Ceinture 2$60 một bộ — Cravate-pochette 3$70. — Cravate giá từ 1$30 đến 2$30. Cùng các thức hàng khác v. v. (Mua hàng xin gửi mandat về trước).

MỘNG-LƯƠNG-ĐƯỜNG

TÊ-CHỨNG-TẠI-THẮNG-HOÀN

Hoàn thuốc này trị bịnh Thời-khí (*Dịch tả*) rất thần hiệu Bổn-đường chế ra để giúp Đồng-bào trong cơn nguy cấp, đã được sở Thái-y-viện chứng nghiệm; [illegible] Đồng-Pháp, dùng đều mạnh đó, hằng ngày những thơ gởi đến xin thuốc và đề lời cám ơn kể dư [illegible]

Một ngàn bức thơ minh-tạ

Bịnh này rất [illegible] chẳng xứ này thì xứ khác, phần nhiều nơi đồng rẫy, chốn thôn quê, xa thầy, không thuốc, phải nên sẵn có đề phòng.

Hỡi Đồng-bào!!

Ai dùng thuốc ấy, ở gần thì đo nơi bổn-đường ở xa thì gởi thơ đến đề chỗ ở tên họ cho rõ ràng và gởi theo 25 xu Timbre (1) để gởi thuốc, thì bổn-đường mau mau gởi đến cho liền. Cách dùng thì có chương trình chỉ vẽ sẵn sàng.

Kính cáo

Bổn-đường có bán đủ các món thuốc sống, thuốc chín, cao, đơn, hoàn, tán lại có đại-lý bán thuốc hiệu TỪ-NGỌC-LIÊN (Hà-nội); dầu hiệu VIỄN ĐỆ (Đồng hới) và các hiệu thuốc trứ danh trong cõi Á-đông.

Trong tiệm sẵn có danh-y coi mạch bốc thuốc, tiện cho chư quí vị trong lúc cần dùng.

MỘNG-LƯƠNG-ĐƯỜNG

Pharmacie et médecin

n° 80 avenue Đại-ngãi n° 80 à SOCTRĂNG (Cochinchine)

(1) Vì bấy lâu có nhiều người gởi thơ đến xin thuốc, bổn-đường sẵn lòng gởi thuốc đến thế mà không lãnh, làm cho thất tổn nhiều bề.

Thuốc cai nha-phiện cải-lương

Cảnh đã từng qua cái cảnh nghiện,
Chừa chừa hút hút mấy mươi niên.
Đèn khêu thí-nghiệm công bao quản,
Sách thuốc tinh-tường đã cứu nghiên.
Hoàn thuốc tài tình hay quả thành,
Người nghiện lúc uống sướng bằng tiên.
Thập-điều hỏi dưới khai minh bạch,
Đoản bệnh xong xuôi gửi thuốc liền.

1° Nghiện đã bao lâu? 2° Người khoẻ hay yếu? 3° Hút ngày mấy bữa? 4° Mỗi bữa mấy phân, hay mấy đồng cân? 5° Xái ăn mấy lượt? 6° Có hầm gì không? 7° Thuốc hiệu hay là thuốc ngang? 8° Có táo nuốt không? 9° Nay bao nhiêu tuổi? 10° Làm nghề nghiệp gì?

Thuốc viên. — Nghiện nhẹ 3$00, nặng 4$50, rất nặng 6$00.
Thuốc nước — (uống thơm, ngon, ngọt). Nghiện nhẹ một chai 3$50, nặng hai chai 7$00, rất nặng ba bốn chai tùy bệnh.

Nguyên sử tòa thông phán thượng hạng TRẦN ĐỨC CẢNH

39 phố Định Tân Nam Định (Tonkin)

MAGASIN DE SOIERIES

TÂN LỢI

188-140, Bd Tổng-đốc-Phương (CHOLON)

Bổn-hiệu bán sỉ và bán lẻ đủ các thứ hàng Tàu, hàng Thượng-hải như là: lãnh, xuyến, trừu, cẩm-nhung, cẩm-châu v v... Hàng thiệt tốt, thiệt bền, hàng nhuộm đen mặc đến rách không hề sợ phai trô. Bán lẻ đủ các thứ hàng Bombay, hàng Nhựt-bổn v v... Khăn đội đầu rút và thêu nhiều kiểu, nhiều màu thiệt đẹp.

Trừ bán sỉ và lẻ đủ các thứ màu nhuộm của Tây hiệu "Teinture Idéale" danh tiếng thuở nay ở Nam-kỳ.

Bánh hộp biscuits "Kim-Thời" của bổn-hiệu chế-tạo chẳng khác nào biscuits mélanges choisis của Tây, được nhiều người khen ngợi. Bán lẻ mỗi hộp 0$75 tại bổn-hiệu, mua sỉ có huê-hồng).

Ở Bắc-kỳ có bán ở hiệu Quảng-vạn-Thành Nội-hóa N° 120 Bonnal Haiphong, giá mỗi hộp là 0$80.

Bổn-hiệu buôn bán đã mấy chục năm cùng các tỉnh Trung-kỳ và Bắc-kỳ.

Ở xa xin viết thơ thương-nghị. TÂN-LỢI

188-140, Bd Tổng-đốc-Phương Cholon

HÀNG TƠ' LỤA

Hàng toàn tơ, giá rẻ, hàng bền nhờ dệt bằng máy kiểu mới ở Âu châu lại vừa mau vừa tốt.

Hiện có Lảnh, Lụa, Nhiễu, Cẩm châu bông nhỏ, vân vân.. có trắng, đen và các mùi.

Bán buôn và bán lẻ

Xin các ông các bà giúp cho công nghệ nước nhà mau phát đạt mà hỏi lấy mẫu và giá tại:

TISSAGE MÉCANIQUE DE SOIERIES

Flachet Levannhan & Cie

Huynhkim près BINHDINH

BAC-NINH

Bệnh quỷ đã có thuốc tiên!!

Nếu ai mắc LẬU, hay TIM-LA, hay LẬU nhập CỐT nghĩa là khói rồi hễ trong người nhọc mệt thức đêm uống rượu thì sáng có mủ, hay trong thịt nổ buồn như kiến, hay cần cái nhối một cái, xem đã có mủ, vì các vi-trùng GONOCOQUE nó ẩn vào trong xương, trong máu, hễ trở giời thì như vậy, bệnh này rất nguy hiểm và chuyền nhiễm, nếu để cho lâu bà tai người ấy mắc bịnh đau GIẢ-CON (Stérile) khi hư huyết bạch, bằng huyết v. v. thì sinh đề rất khó, nếu đã con thì hay bồng mắt, còn TIM-LA nhập CỐT, ngoài khỏi như trong máu trong xương còn vi-trùng SPIROCHETE DE SCHANDINE cho nên trở giời hay sốt, đau đầu, đau mình, đầu các đầu xuống, chân tay mỏi mệt, các cái nọc này nó chuyền-nhiễm rất là nguy hiểm, vì thế cho nên ta nhiều người để rồi, để ra bài ra bọc, để con thiếu cái nọ, thiếu cái kia, ta cho là đề quấy ngỡ, vì cái nọc này nó chuyền-nhiễm sang tự lúc thụ thai, nếu mắc bịnh không tìm được thứ thuốc thần hiệu này thì các nọc ấy nó chuyền nhiễm sang mấy mươi đời, như cha sang đến chắn chắn, v. v. vì thế nhiều người thử không có bịnh mà xem máu thì trong có vi-trùng TIM-LA, còn như bịnh NỔ LOÉN (Chancre mou, bịnh này nó cũng có vi trùng BACILLE DE DUCREY, các vi-trùng này nó cũng ẩn vào trong xương, trong máu, nó cũng nguy hiểm như TIM-LA, bịnh này cũng có nhiều người hiệt hại đến thân thể, vậy các ngài mắc phải các bịnh này đã nặng, hay bịnh nhập CỐT mấy mươi năm, hay mới mắc phải, thì lập tức dùng ngay thuốc HIỆU HOÀNG-VĂN-ÁP, số nhà 67 phố Ninh-xá Bắc-ninh (Tonkin) thế nào cũng phải mau khỏi, và rứt hết nọc, người có bịnh uống thuốc vẫn đi lại làm ăn như thường, khỏi bao giờ không biết, thực thế vậy, nếu lần bà có thai uống cũng được không hại gì [illegible] thuốc CHANCRE-MOU cả uống và bôi 3p00, ĐẠI-LÝ LÊ-NAM-HƯNG Commerçant Rue de Gia-long à PHAN-THIẾT, PHÒNG 87 Rue des Médicaments (Phố Hàng-Bồ) và HÀNOI hiệu QUẢNG-HIỆP-THÀNH Phố-nhơn à QUẢNG-NGÃI, nếu [illegible] nó bắc hiệu giả lính hóa giao ngân rất chăng, còn nh ngài nào muốn làm đại-lý xin viết thơ về bổn-hiệu

MUỐN: VỆ-SANH CẦN-KIỆP?

thì dùng Bác-Thánh-Dược chánh-hiệu: Tạo-nhơn-Đường Hocmôn là hay

NAM-KỲ THÁNH-DƯỢC

1) THẦN-HIỆU TÊ BẠI HOÀN, chủ trị các chứng phong tê bại xuội nhức mỏi rất thần hiệu: mỗi hộp giá 1p.20

2) ĐIỀU KINH BẠCH ĐẠI HOÀN, là thuốc bổ huyết điều kinh và trừ BẠCH ĐẠI HẠ đau bụng xót ruột, xây xẩm đều trừ được hết uống vào thì dặng khỏe mạnh: mỗi hộp giá 1p.00

3) SÌ LAO BỔ TẠNG HOÀN, là thuốc bổ lao qui ông, qui thầy, qui học-sanh làm việc mệt mỏi bổ tinh thần rất hiệu nghiệm bổ phổi trừ ho-lao giải trí não, là thánh dược, mỗi hộp giá 1p.00.

4) NGŨ LÂM BẠCH TRƯỢC TÁN, chuyên trị về chứng đau lậu-kim-thời hoặc lâu, hoặc mau, uống thì trừ hết (mủ hoặc trược độc) 12, bao: 2p.00

(1-4) DƯƠNG MAI SANG ĐỘC HOÀN, trị các chứng PHONG TÌNH DƯƠNG-MAI CÓ GHẺ, SANG ĐỘC PHÁT SUNG HỘT XÀI hoặc cốt khí còn ẩn trong mạch-máu hoặc chưa trổ ra hoặc âm-ỷ nhức đầu hoặc LẬU ĐỘC và nhiệt độc đều trị dặng tất cả, bịnh nhẹ uống 10 bao, nặng uống 15 bao tuyệt độc khỏi trừ căn; (không hại vệ-sanh) KHÔNG HẠI SANH DỤC thứ thuốc bổn hiệu mới tìm dặng là phương thuốc thánh hai số 4-4, 10 bao cachet giá . . . . 3p.00.

5) HÓA ĐÀM CHỈ KHÁI TÁN, trị các chứng ho phong ho đàm (HO NHIỆT) Ho ban trái mụt trong cổ hoặc ngứa cổ v. v... 12 bao giá. . . 1p.00.

5-5 THUỐC HO HOÀN trị ho huyết ho sản-hậu, hoặc già cả ho mệt, mỗi hộp 12 hoàn 1p.00

6) BỔ TÀ THUẬN QUYÊN TÊ, nhân ĐỒNG-HỒ-TREO, trừ dặng cái giống độc ở trong bụng chói nước bịnh hậu đau bụng lâu năm xổ không phạt tỉ-vị xổ khỏe không đau bụng kiêng cữ kiêng, 12 bao 2p.00.

7) THANH NHIỆT GIẢI-BAN-TÁN, trị các chứng BAN CHẨN nội nhiệt, bịnh hậu da vàng, con nít ĐỔ MỒ HÔI ĐẦU hoặc CAM TÍCH bụng lớn, 12 bao: 1p.00

8) ĐOAN DƯƠNG CẤP-CỨU HOÀN, chế ngày mồng năm tháng năm gấp trị các chứng, nhứt là trị bịnh thời khí, dịch khí, cảm mạo thương hàn đi đường đem theo hộ thân thật là LINH ĐƠN; mỗi hộp 40 hoàn giá 1,p50.

BẮC THÁNH DƯỢC CỦA BỔN HIỆU KHÔNG TỰ KHOE;

Đồng bào anh em chị em cũng đã biết rõ là BẮC THÁNH DƯỢC

Ở xa muốn mua thuốc thơ hoặc mandat thì đề ngày:

Monsieur TRƯƠNG MINH Y
Directeur TẠO NHƠN ĐƯỜNG

N° 4 Rue de la Gare à HOCMON

Imprimerie TIẾNG-DÂN, HUẾ

Directeur gérant HUỲNH-THÚC-KHÁNG